

Штефан ХЕРМЛИН

ДОКТОР ДИБОА

Четврте године окупације, био сам до те мере неопрезан да сам свом пријатељу З. причао о боловима у леђима који су ми с времена на време сметали или ме чак мучили. Био је то тренутак слабости, јер сам иначе све непријатне ствари задржавао за себе. Верујући чврсто да ће нестати саме од себе, а избегавао сам и лекаре.

З. ми је замерио због моје уздржаности, рече да се лако могло видети да се лоше осећам и како он зна правог човека за мене, одличног лекара, познатог — набројао ми је неколицину његових пацијената, чија имена су ми била позната. Осим тога, да је тај лекар човек меког срца, каквих је мало, и сиромашнима, међу такве смо спадали обоје, и З. и ја, не нашлађује услуге.

Случајно сам, неколико дана касније, срео тог лекара у неком мањем друштву, био је присутан и мој пријатељ. У то време сам избегавао скупове такве врсте, али сам ипак отишао пошто су домаћини били поуздани, а могло се веровати и осталим гостима. З. ме је одмах представио лекару. Доктор Дибоа је био човек високог раста, за главу већи од мене, изнад мишићавог тела се налазило симпатично лице са мирним и интелигентним цртама.

»Свакако да би требало да што пре дођете код мене«, рекао је након неколико речи објашњења мог пријатеља. »Знајте да се ја ретко бавим практичним лечењем. Бавим се скоро искључиво научним радом. Али мојим пријатељима, а и њиховим пријатељима, увек ћу да помогнем. Ово су ипак посебна времена. Да размислим... Ако Вам одговара, свратите прекосутра увече до мене, око седам сати. Моја асистенткиња, која повремено долази, неће бити ту, али нам неће ни недостајати, зар не?« Захвалио сам се и обећао да ћу доћи на време.

З. ми је на путу до куће причао о доктору Дибоа. »Доктор је чудан човек. Није ожењен, годинама живи потпуно сам, по цео дан и пола ноћи седи у лабораторији коју је уредио у својој кући, а на табли испред куће стоји »Примање се заказује«. Не знам много о његовом опредељењу, блиско је нашем, али не знам да ли баш припада покрету отпора, у сваком случају на неки начин и он је део њега. Прича се да је веома утицајан, неким људима је помогао око докумената или склоништа и многи су уз његову помоћ побегли за Енглеску или још даље. Наравно, људи причају и о његовим везама са немачким обавештајним службама, али то се подразумева. Из онога што сам сазнао од З. скоро да сам зажалио што сам уопште договорио виђење са доктором Дибоа, нисам волео лекаре и прегледе.

Ипак сам се два дана касније одвезао метроом до Порт Дофина и мирно спустио Ри д ла Фезандри, у којој је станао доктор Дибос. Ишао сам супротном страном улице од његове куће. Када сам се приближио кући на неколико метара, учинило ми се да сам осетио неки једва приметни покрет на улици, у близини куће је био паркиран црни Цитроен Траксион, тип аутомобила који није био омиљен међу људима моје врсте, иако смо га и ми користили приликом неких акција, а недалеко од кола су разговарала два мушкарца, један од њих је носио кипши огртач тамне боје. Одмах сам се претворио у шетача и с равнодушним изразом лица наставио да ходам улицом.

Осетно сам олакшање што је пропао договор, и што сам имао изговор да више не свраћам у Ри д ла Фезандри. Свог пријатеља сам видео поново тек после недељу дана и на његово питање одговорио да ми је доктор Дибос преписао лек који ми је одмах помогао. Захвалио сам му се на помоћи и та ствар више није помињана.

Време је пролазило, 3. је погинуо у уличним борбама у Паризу, након тричетврт године рат је био завршен. Вратио сам се и прошло је још неколико година, а одавно више нисам мислио на доктора Дибоса. Неких десет година после моје шетње кроз Ри д ла Фезандри, наишао сам на његово име у новинама и следећих недеља оно није силазило са насловних страница.

Ухапшен је као сумњива особа. Јављали су се рођаци особа које је он скривао или којима је помагао да оду у иностранство и изјављивали да више ништа нису чули о њима. За време првих саслушања доктор је самоуверено и убедљиво говорио да га то нимало не чуди, било је и бомбардовања и торпедирања бродова, да су многи почели нове животе у страним земљама и да вероватно немају жељу да их било шта подсети на ранији живот. То није задовољило иследнике и извршили су претрес његове куће. У приземљу куће пронађена је празна просторија у којој није било ничега, осим остатака извесних хемикалија. На вратима собе, доктор Дибос је уградио мали прозор, тако да су се кроз њега могла посматрати дешавања која су се збивала у њој. Доктор Дибос је убрзо престао да пориче да су особе које су своју судбину препустиле његовим мишићавим рукама биле довођене у поменути просторију и тамо уз помоћ отрова убијене. Оно што се другде обављало уз помоћ целог тима, он је сам самцат спроводио. Своје жртве и оно што је од њих остајало, сагоревао је у подруму, кости је млео у омањем механичком млину. Лако су се у дворишту могли пронаћи парчићи костију. Доктор Дибос се позивао на паучни карактер свога делања. Сам је показао иследницима обимну свеску са забелешкама, која је до тада остала скривена. Садржала је, у облику неке врсте тајне азбуке, која се лако дала дешифровати, забелешке о двадесетшест особа.

Свакодневно сам у новинама пратио суђење, које је убрзо отпочело и изазвало велику пажњу. Оптуженог су питали о његовом односу према Немцима. Одговорио је да по том питању себи нема шта да пребаци. Временом, његови одговори су постајали све краћи и ређи. Његово симпатично лице са мирним, интелигентним цртама, пажљиво је пратило рад суда. Збивања је пратио са интересовањем, али чим би му поставили неко питање, показао би извесне знаке нервозе вишезначни смешак на његовим уснама, као да је желео да каже: »Ви уопште ништа не схватате.«

Одрекао се права на завршну реч. Осуђен је на смрт. Неколико дана након тога је гиљотиран.

С немачкој превео НИКОЛА Б. ЦВЕТКОВИЋ

Шефан Хермлин, рођен 1915. у Шемницу (данас Карл-Маркс-Штат), одрастао у Берлину. Од 1933 — 1936. припадник покрета отпора. Године 1936. је емигрирао у Египат, да би га затим пут нанео у Палестину, Енглеску, Шпанију, Француску, Швајцарску. После рата се вратио у Франкфурт. Од 1947. живи у Берлину.